מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות ארבע דרכים ליצירת מילים חדשות: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי, הלחם וראשי תיבות
- לנתח מילים קיימות ולהבין מאילו חלקים הן נבנו
- לתרגל יצירת מילים חדשות לפי הדרכים הנלמדות

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א׳ – באיזו דרך נוצרה המילה?

1. ג – הלחם
2. ד – ראשי תיבות
3. ב – בסיס וצורן סופי
4. א – שורש ומשקל
5. ג – הלחם
6. ד – ראשי תיבות

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. נכון – זו הגדרת ההלחם
2. לא נכון – לפעמים אפשר לנתח מילה גם לפי השורש וגם לפי בסיס וצורן, תלוי בהקשר
3. נכון – זו הדרך הסטנדרטית ליצירת ראשי תיבות
4. נכון – למשל "מהיר" (תואר) הופך ל"מהירות" (שם עצם)
5. נכון – כמו מספרה, מכבסה, מזללה

חלק ג׳ – השלימו את המשפט

1. אור
2. צורן סופי
3. ביה"ס
4. ס.פ.ר
5. הלחם

חלק ד׳ – מי נפגש עם מי? – פירוק הלחמים

- 1 – ג (רמז + אור)
- 2 – א (מגדל + אור)
- 3 – ד (מדרכה + רחוב)
- 4 – ה (ערפל + פיח)
- 5 – ב (מחזה + זמר)

חלק ה׳ – הסבירו בקצרה

1. מהירות היא שם עצם שנוצר על ידי הוספת צורן סופי -ות לתואר מהיר, והמשמעות היא התכונה של להיות מהיר
2. ילדות היא שם עצם שנוצר על ידי הוספת צורן סופי -ות למילה ילד, והמשמעות היא התקופה או המצב של להיות ילד
3. בשורש ומשקל בונים מילה חדשה משורש בעזרת תבנית קבועה, ובבסיס וצורן סופי מוסיפים תוספת למילה שלמה וקיימת

חלק ו׳ – יוצרים מילים חדשות

1. יש לוודא שהתלמיד חיבר חלקים משתי מילים קיימות ושהמשמעות החדשה הגיונית וקשורה לשתי המילים
2. יש לבדוק שהבסיס קיים בעברית, שהצורן תקין (כמו -ות, -ון, -ן) וששהסבר הגיוני

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד מזהה נכון הלחם ומפרק לשתי מילים
- התלמיד מבדיל בין תוספת לסוף מילה קיימת לבין קיצור של צירוף מילים
- התלמיד נותן דוגמה תקנית כמו מספרה או ספרן

טיפים להפעלה:

- מומלץ להתחיל בכרטיס הכללים ולהזכיר את ארבע הדרכים לפני תחילת המשחקים
- אפשר לחלק את הכיתה לתחנות לפי המשחקים ולסובב כל 10-12 דקות
- בחלק הפתוח כדאי לאסוף את המילים החדשות שהתלמידים המציאו ולהוסיף אותן ל'מילון שלנו' הכיתתי

דף תרגול: תצורת השם – איך נוצרות מילים חדשות

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בעברית יש כמה דרכים ליצור מילה חדשה. לפעמים בונים מילה משורש, לפעמים מוסיפים אות או שתיים בסוף מילה, לפעמים מחברים שתי מילים יחד, ולפעמים לוקחים אות ראשונה מכל מילה. נתרגל את זה.

📖 מילון קטן:

שורש	שלוש או ארבע אותיות שנותנות את המשמעות הבסיסית של המילה
משקל	תבנית קבועה של תנועות ועיצורים שבה בונים מילים מהשורש
בסיס	מילה קיימת שממנה בונים מילה חדשה
צורן סופי	תוספת בסוף מילה, כמו -ות או -ון, שמשנה את משמעות המילה
הלחם	חיבור של שתי מילים שלמות או חלקיהן למילה אחת חדשה
ראשי תיבות	מילה שנוצרת מהאות הראשונה של כל מילה בצירוף
תצורת השם	כל הדרכים שבהן נוצרים שמות חדשים בשפה

1 חלק א׳ – באיזו דרך נוצרה המילה?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איך נוצרה המילה "רמזור"?

א) שורש ומשקל ב) בסיס וצורן סופי ג) הלחם ד) ראשי תיבות

2. איך נוצרה המילה "תנ"ך"?

א) שורש ומשקל ב) הלחם ג) בסיס וצורן סופי ד) ראשי תיבות

3. "ילד" + "ות" = "ילדות" – איזו דרך זו?

א) הלחם ב) בסיס וצורן סופי ג) ראשי תיבות ד) שורש ומשקל

4. "מספרה" נבנתה משורש ומשקל – נכון?

א) שורש ומשקל ב) הלחם ג) ראשי תיבות ד) בסיס וצורן סופי

5. "מדרחוב" מחברת שתי מילים – איזו דרך זו?

א) בסיס וצורן סופי ב) שורש ומשקל ג) הלחם ד) ראשי תיבות

6. "רמטכ"ל" נבנתה מאותיות ראשונות – איזו דרך זו?

א) הלחם ב) בסיס וצורן סופי ג) שורש ומשקל ד) ראשי תיבות

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הלחם הוא חיבור של שתי מילים לכלל מילה אחת חדשה	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	בכל מקרה, מילה נוצרת רק בדרך אחת אפשרית ולא ניתן להסביר אותה בדרך אחרת	☐	☐
3	ראשי תיבות נוצרים מהאות הראשונה של כל מילה בצירוף	☐	☐
4	צורן סופי יכול לשנות גם את חלק הדיבר של המילה, ולא רק את משמעותה	☐	☐
5	במשקלים כמו מַפְעֵלָה נוצרים לרוב שמות מקום	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. המילה "מגדלור" נוצרה מהלחם המילים "מגדל" ו- _____

2. הדרך שבה מוסיפים תוספת לסוף בסיס קיים, כמו -ות או -ון, נקראת בסיס ו _____

3. ראשי התיבות של "בית ספר" הם _____

4. השורש של המילה "מספרה" הוא _____

5. חיבור של שתי מילים שלמות או חלקיהן למילה אחת חדשה נקרא _____

4 חלק ד' – מי נפגש עם מי? – פירוק הלחמים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. רמזור	___	**א.** מגדל + אור
2. מגדלור	___	**ב.** מחזה + זמר
3. מדרחוב	___	**ג.** רמז + אור
4. ערפיח	___	**ד.** מדרכה + רחוב
5. מחזמר	___	**ה.** ערפל + פיח

5 חלק ה' – הסבירו בקצרה

ענו בקצרה.

1. הסבירו מה פירוש המילה "מהירות" ואיך נוצרה מהבסיס "מהיר"

2. הסבירו מה פירוש המילה "ילדות" ואיך נוצרה מהבסיס "ילד"

3. מה ההבדל בין מילה שנוצרה בשורש ומשקל לבין מילה שנוצרה בבסיס וצורן סופי?

6 חלק ו' – יוצרים מילים חדשות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. המציאו מילה חדשה בדרך של הלחם (חיבור שתי מילים קיימות) וכתבו מה המשמעות שלה

2. המציאו מילה חדשה מבסיס מוכר בתוספת צורן סופי, והסבירו למה היא מתאימה למשמעות החדשה

כרטיס יציאה

כתבו דוגמה אחת למילה שנוצרה בהלחם והסבירו משתי מילים נוצרה

מה ההבדל בין צורן סופי לראשי תיבות?

תנו דוגמה למילה שנוצרה משורש ומשקל

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀